



**Predseda Súdnej rady
Slovenskej republiky
Štefan Harabin**

V Bratislave, 17. júna 2014

**Žiadosť Súdnej rady Slovenskej republiky o stanovisko a pomoc
adresovaná Európskej sieti súdnych rád**

Vážený pán prezident,

na základe rozhodnutia Súdnej rady Slovenskej republiky zo dňa 16. júna 2014 obraciame sa na Vás so žiadosťou o zaujatie stanoviska k ústavnému zákonu, ktorý bol prijatý v Národnej rade Slovenskej republiky dňa 4. júna 2014 a v časti, ktorá sa dotýka súdnictva, zasahuje do nezávislosti súdnej moci a sudcov v Slovenskej republike. Ústavný zákon už podpísal prezident republiky a v najbližších dňoch sa predpokladá jeho publikovanie v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, keďže jeho účinnosť bola stanovená na 1. september 2014. Vykonávacie zákony Národná rada Slovenskej republiky doposiaľ neschválila.

I. Ústavným zákonom označeným v záhlaví boli síce rozšírené kompetencie Súdnej rady o nové právomoci a to (čl. 141a, ods. 5, písmená a), b), i)):

- *a) zabezpečovať plnenie úloh verejnej kontroly súdnictva,*
- *b) prijímať stanovisko, či kandidát na vymenovanie za sudcu spĺňa predpoklady sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne,*
- *i) dohliadať, či sudca spĺňa predpoklady sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne po celý čas trvania funkcie sudcu,*

Rozšíril tak právomoci súdnej rady (čl. 141a ods. 9 a 10)

(9) Súdna rada Slovenskej republiky prijíma stanovisko podľa odseku 5 písm. b) na základe podkladov od štátneho orgánu plniaceho úlohy ochrany utajovaných skutočností a vyjadrenia kandidáta na vymenovanie za sudcu; podrobnosti ustanoví zákon.

(10) O strate predpokladov sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne, počas výkonu funkcie sudcu rozhoduje disciplinárny senát; ustanovenia čl. 154d ods. 1 až 3 tým nie sú dotknuté.

Podľa ustanovenia čl. 154d ústavného zákona súdna rada prijíma stanovisko o splnení predpokladov sudcovskej spôsobilosti sudcu ustanoveného do funkcie pred 1. septembrom 2014 na základe podkladov od štátneho orgánu zriadeného na ochranu utajovaných skutočností a vyjadrenia sudcu. Z pohľadu kontroly ústavnosti v právnom poriadku Slovenskej republiky pokladáme toto ustanovenie za retroaktívne, v rozpore s čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky, lebo sa vzťahuje na sudcov do minulosti. Z pohľadu nezávislosti súdnej moci je vážnym porušením rovnosti mocí a popretím princípu existencie súdnej moci ako jednej z troch mocí v štáte.

Čl. 154d

(1) Predpoklady sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne, sa vzťahujú aj na sudcu ustanoveného do funkcie pred 1. septembrom 2014. O prijatí stanoviska o splnení predpokladov sudcovskej spôsobilosti podľa prvej vety sudcu ustanoveného do funkcie pred 1. septembrom 2014 rozhoduje na základe podkladov od štátneho orgánu plniaceho úlohy ochrany utajovaných skutočností a vyjadrenia sudcu Súdna rada Slovenskej republiky uznesením. Podrobnosti o rozhodovaní Súdnej rady Slovenskej republiky o prijatí stanoviska o splnení predpokladov sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne, vrátane spôsobu vyjadrenia sudcu k podkladom, ustanoví zákon.

(2) Proti uzneseniu Súdnej rady Slovenskej republiky podľa odseku 1 možno podať sťažnosť, o ktorej rozhodne ústavný súd; podrobnosti ustanoví zákon.

(3) Ak sudca ustanovený do funkcie pred 1. septembrom 2014 nespĺňa predpoklady sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne, podľa právoplatného uznesenia Súdnej rady Slovenskej republiky podľa odseku 1 alebo podľa právoplatného rozhodnutia ústavného súdu, ktorým sťažnosť podľa odseku 2 zamietol, Súdna rada Slovenskej republiky navrhne prezidentovi odvolať sudcu. Nesplnenie predpokladov sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne, je dôvodom na odvolanie sudcu.

(5) Členovia Súdnej rady Slovenskej republiky zvolení sudcami Slovenskej republiky, zvolení Národnou radou Slovenskej republiky, vymenovaní prezidentom Slovenskej republiky a vymenovaní vládou Slovenskej republiky podľa doterajších predpisov sa považujú za členov Súdnej rady Slovenskej republiky podľa tohto ústavného zákona; na ich členstvo sa vzťahujú doterajšie predpisy.“

Citovaný článok ústavy pokladáme za mimoriadne nebezpečný, pretože upravuje pod zámkou splnenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti povinnosť sudcu, ktorý už vykonáva funkciu sudcu. Povinnosť podrobiť sa kontrole týchto predpokladov majú nielen tí, ktorí vstupujú do justičného systému ale i tí, ktorí funkciu sudcu už vykonávajú. Predpoklady pre výkon funkcie sa skúmajú na základe podkladov od štátneho orgánu plniaceho úlohy ochrany utajovaných skutočností. Na tomto mieste je treba povedať, že schválený ústavný zákon súvisí so zákonmi, ktoré Národná rada Slovenskej republiky doposiaľ neschválila, a jedným z nich je aj zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Podľa dostupného textu novely tohto zákona predloženého na rokovanie v parlamente, štátny orgán, ktorý plní úlohy ochrany utajovaných skutočností, má názov Národný bezpečnostný úrad a zhromažďuje informácie o sudcovi alebo o kandidátovi na vymenovanie za sudcu z informácií a z evidencií Policajného zboru Slovenskej republiky, Slovenskej informačnej služby a Vojenského spravodajstva Slovenskej republiky.

Prezentovaným cieľom prijatého ústavného zákona bolo zvýšenie dôveryhodnosti súdnictva a potreba zvýšenia jeho efektívnosti. V uvedenej súvislosti preto pokladáme skúmanie predpokladov sudcovskej spôsobilosti, ktoré je podľa ústavnej úpravy v právomoci súdnej rady za takú jej kompetenciu, v ktorej otázke nemá Súdna rada Slovenskej republiky rozhodujúci vplyv. Podklady predložené súdnej rade o konkrétnom sudcovi zo zdrojov Národného bezpečnostného úradu vyhodnocuje síce táto samostatne ale bez právnej úpravy možnosti, alebo mechanizmov overenia pravdivosti či relevantnej spôsobilosti zdroja poskytnúť pravdivé informácie. Samotný sudca v konaní pred súdnou radou má síce možnosť vyjadrenia k uvádzaným tvrdeniam predloženým informáciám, ale až po ich zozbieraní a bez možnosti konfrontácie so zdrojmi týchto informácií, čo pokladáme za v rozpore so zásadou rovnosti. Procedúra po skončení rozhodovania súdnou radou pokračuje v prípade negatívneho rozhodnutia pre sudcu jeho možnosťou podať ústavnú sťažnosť na ústavný súd (čl. 129 ods. 7). Rovnakú možnosť má v prípade pozitívneho nálezu predloženého súdnej rade Národným bezpečnostným úradom aj minister spravodlivosti. Rozhodnutie ústavného súdu o tom, či sudca spĺňa predpoklady sudcovskej spôsobilosti je definitívne a bez možnosti podať opravný prostriedok a je pre súdnu radu „pokynom“ predložiť návrh na odvolanie sudcu z jeho funkcie prezidentovi republiky (viď čl. 154d ods. 3).

II. Ústavný zákon doplnil právomoci ústavného súdu, keď podľa čl. 129 ods. 7

(7) Ústavný súd rozhoduje o sťažnosti proti uzneseniu Súdnej rady Slovenskej republiky podľa čl. 154d ods. 2.

III. Ústavný zákon rozšíril právomoci prezidenta republiky o možnosť podľa článku 147 ods. 1 posledná veta:

Prezident Slovenskej republiky na návrh Súdnej rady Slovenskej republiky odvolá aj sudcu, ktorý nespĺňa predpoklady sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne, na základe právoplatného uznesenia Súdnej rady Slovenskej republiky podľa čl. 154d ods. 1 alebo na základe právoplatného rozhodnutia ústavného súdu, ktorým sťažnosť podľa čl. 154d ods. 2 zamietol.

IV. Ústavný zákon zúžil imunitu sudcov, (ako je to uvedené pri čl. 136 Ústavy Slovenskej republiky) v kompetencii ústavného súdu nie je ako doposiaľ bolo rozhodovanie o začatí trestného stíhania proti sudcovi, keď v článku 136 ods. 1, 3 upravil len:

(1) Za rozhodovanie pri výkone funkcie nemožno sudcu ústavného súdu trestne stíhať, a to ani po zániku jeho funkcie.

(3) Ústavný súd dáva súhlas na vzatie do väzby sudcu a generálneho prokurátora. Ústavný súd vykonáva disciplinárne konanie voči predsedovi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, podpredsedovi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a generálnemu prokurátorovi.“

Doterajšia zákonná úprava garantovala nezávislosť sudcov a súdnej moci tým, že o prípustnosti vzatia do väzby sudcu a prípustnosti začatia trestného stíhania pred rozhodnutím orgánov činných v trestnom konaní v konkrétnej veci rozhodoval a posudzoval ju ústavný súd. Takáto kompetencia ústavnému súdu zostala len pri posudzovaní vzatia sudcu do väzby.

Pokladáme ústavnú úpravu uvedenú v čl. 136 ods. 1, 3 a čl. 148 ods. 4 a 5 za dobrý spôsob ochrany nezávislosti súdnictva. Nová úprava, podľa ktorej sudca môže napadnúť sťažnosťou rozhodnutie orgánu činného v trestnom konaní o začatí trestného stíhania, o ktorej rozhoduje generálny prokurátor pokladáme za nevhodnú, pretože ústavná úprava jeho postavenia je v slovenskej ústave mimo rámca súdnej moci, t.j. generálny prokurátor má osobitné postavenie. Jeho voľba prebieha v Národnej rade Slovenskej republiky a je tak čiastočne výsledkom rovnováhy alebo nerovnováhy politických síl, aj keď je v konečnom dôsledku menovaný prezidentom republiky.

V čl. 148 ods. 2, 4 a 5 ústavný zákon upravuje:

(2) Dočasné pozastavenie výkonu funkcie sudcu nesmie zasahovať do nezávislého výkonu súdnictva. Dôvody prerušenia výkonu sudcovskej funkcie, podmienky na dočasné pridelenie sudcu a ďalšie podmienky na dočasné pozastavenie výkonu funkcie sudcu ustanoví zákon.

(4) Za rozhodovanie nemožno sudcu ani prísediaceho sudcu z radov občanov stíhať, a to ani po zániku ich funkcie.

(5) Proti rozhodnutiu o začatí trestného stíhania sudcu môže dotknutý sudca podať sťažnosť, o ktorej rozhoduje generálny prokurátor.

V. Ústavný zákon:

- zmenil spôsob kreovania členov súdnej rady tak, že zvýšil počet sudcov, ktorých volia a odvolávajú sudcovia z 8 na 9 (čl. 141a ods. 1)

(1) Predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky volí a odvoláva Súdna rada Slovenskej republiky zo svojich členov. Členmi Súdnej rady Slovenskej republiky sú

- a) deväti sudcovia, ktorých volia a odvolávajú sudcovia Slovenskej republiky,*
- b) traja členovia, ktorých volí a odvoláva Národná rada Slovenskej republiky,*
- c) traja členovia, ktorých vymenúva a odvoláva prezident Slovenskej republiky,*
- d) traja členovia, ktorých vymenúva a odvoláva vláda Slovenskej republiky.*

- sprísnil predpoklady na výkon funkcie predsedu súdnej rady (čl. 141a ods. 3):

(3) Výkon funkcie predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky je nezlučiteľný s funkciou v inom orgáne verejnej moci, so štátnozamestnaneckým pomerom, s pracovným pomerom, s obdobným pracovným vzťahom, s podnikateľskou činnosťou, s členstvom v riadiacom alebo kontrolnom orgáne právnickej osoby, ktorá vykonáva podnikateľskú činnosť, ani s inou hospodárskou alebo zárobkovou činnosťou okrem správy vlastného majetku a vedeckej, pedagogickej, literárnej alebo umeleckej činnosti.

Spomínaný ústavný zákon tiež oddelil funkciu predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a funkciu predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky s úpravou, ktorá má dočasný charakter, tak, že predseda najvyššieho súdu zostáva členom súdnej rady do skončenia funkčného obdobia členov súdnej rady volených sudcami podľa doterajších predpisov.

čl.154d ods.(4) Funkcia predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky ustanoveného podľa doterajších predpisov zaniká dňom nadobudnutia účinnosti tohto ústavného zákona. Predseda Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je členom Súdnej rady Slovenskej republiky do skončenia funkčného obdobia tých členov Súdnej rady Slovenskej republiky, ktorí boli zvolení sudcami Slovenskej republiky podľa doterajších predpisov.

- Rozšíril právomoci predsedu súdnej rady v oblasti predloženia návrhov ústavnému súdu na začatie konania vo veciach súladu právnych predpisov (čl. 141a ods. 8)

(8) Predseda Súdnej rady Slovenskej republiky môže predložiť ústavnému súdu návrh na začatie konania vo veciach súladu právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 týkajúcich sa výkonu súdnictva.

Rozšírenie oprávnených osôb na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré sa týkajú výkonu súdnictva (čl. 130 ods. 1 písm. f) vítame.

VI. Ústavnej úprave, ktorú predkladáme na posúdenie predchádzala mediálna kampaň, v ktorej sa angažovali politici od začiatku roka 2014 vysvetľujúc verejnosti, že je potrebné prijať opatrenia na zvýšenie dôveryhodnosti sudcov a súdnej moci zavedením kontroly spôsobilosti pre výkon funkcie sudcu. Zvýrazňujeme, že v Slovenskej republike už 10 rokov funguje Justičná akadémia Slovenskej republiky, ktorá má na starosti vzdelávanie sudcov, avšak predložená novela ústavného zákona nesleduje kontrolu odbornej zdatnosti sudcov. Nebezpečná rétorika o údajnom kontakte niektorých členov súdnej moci s organizovaným zločinom, je podľa nášho názoru účelová a odhalenie jej aktérov bolo i doposiaľ možné prostriedkami trestného práva a existujúcimi orgánmi činnými v trestnom konaní a prokuratúry. Zastávame názor, že ústavný zákon je šikanóznym, dehonestujúcim súdnu moc a princípom kolektívnej viny sudcov narúšajúcim rovnováhu moci v krajine, ktorý je zlým vzorom pre politikov v iných krajinách.

VII. Združenie sudcov Slovenska je členom Európskej asociácie sudcov a Medzinárodnej asociácie sudcov. Združenie sudcov Slovenska požiadalo Európsku asociáciu sudcov o pomoc a informovalo ešte o hrozbe prijatia ústavného zákona 16. mája 2014 na rokovaní Európskej asociácie sudcov v Limassole na Cypre. Prezident Európskej asociácie sudcov, Christophe Regnard, pred prijatím ústavného zákona zaslal list vedúcim predstaviteľom štátu (prezidentovi republiky, predsedovi vlády a ministrovi spravodlivosti), v ktorom vyjadril obavu, že ústavným zákonom dôjde k porušeniu medzinárodných dokumentov, ktoré sa týkajú nezávislosti súdnej moci a sudcov. (do prílohy list aj našu žiadosť). Napriek tejto skutočnosti bol ústavný zákon schválený. Európska asociácia sudcov aj v tomto prípade posúdi vnútroštátnu právnu úpravu prostredníctvom zriadenej komisie expertov. Písomná žiadosť Združenia sudcov Slovenska bola Európskej asociácii sudcov zaslaná. Rovnako mám vedomosť, že sa slovenským prípadom prijatého ústavného zákona zaoberá aj Poradná rada európskych sudcov na základe podnetu zástupcu slovenských sudcov.

Sme presvedčení, že posudzovanou úpravou pri jej aplikácii dôjde k porušeniu medzinárodných štandardov o sudcovskej nezávislosti v jej vonkajšom i vnútornom chápaní, tak ako je upravená v mnohých zásadných dokumentoch Výboru ministrov Rady Európy členských štátov o sudcoch, Stanovisk Poradnej rady európskych sudcov, rezolúcií Európskej siete súdnych rád, Medzinárodnej asociácie sudcov – Európskej asociácie sudcov, Európskej charty štatútu sudcov a záverov Benátskej komisie.

Veríme, že spoločným úsilím Európskej siete súdnych rád, Poradnej rady európskych sudcov a Medzinárodnej asociácie sudcov – Európskej asociácie sudcov možno dospieť k úspešnému obhájeniu stanovisk sudcov Slovenskej republiky, ktorí takto hája nezávislosť súdnej moci, nie vo svojom záujme, ale v záujme práva každého na nezávislý a nestranný súd zaručený článkom 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Sme pripravení splniť všetky požadované a obvyklé podmienky, ktoré súvisia s riadnym prešetrením a komentovaním našich požiadaviek na ochranu nezávislosti, ktoré súvisia s touto žiadosťou.

S úctou,

Paul Gilligan
Prezident
Európska sieť Súdnych rád
Rue de la Croix de Fer 68
1000 Brusel, Belgicko